Elbląg, 14.10.2026 roku

Wydział Zarządzania Zasobami Leśnymi (ZS)
Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych w Gdańsku

Informacja naczelnika właściwego ds. urządzania lasu o wykonaniu monitoringu dotyczącego skutków realizacji planu urządzenia lasu na środowisko i obszary Natura 2000

Dokument zawiera informację o metodach monitorowania skutków realizacji Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Elbląg na lata 2017–2026 oraz wynikach analizy zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego w kończącym się okresie gospodarczym. Analiza ta stanowi część informacji o monitoringu przedstawianej podczas Narady Projektu Planu, o której mowa w § 96 ust. 4 oraz § 162 ust. 5 pkt 1 lit. b Instrukcji urządzania lasu. Jej celem jest rozpoznanie kierunku i skali zmian oraz wskazanie wniosków istotnych dla gospodarki leśnej i ochrony przyrody w kolejnym dziesięcioleciu.

Podstawą oceny jest porównanie danych charakteryzujących stan lasów i środowiska przyrodniczego na początku i na końcu okresu obowiązywania Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Elbląg na lata 2017–2026. Dane wyjściowe, odnoszące się do stanu na 1 stycznia 2017 r., zaczerpnięto z dokumentacji poprzedniego planu, w szczególności z prognozy oddziaływania na środowisko.

Zestawienie danych początkowych i końcowych służy określeniu kierunku i skali zmian w analizowanych cechach drzewostanów oraz zasobach przyrodniczych nadleśnictwa. Stanowi podstawę do oceny tych zmian w kontekście realizacji planu, z uwzględnieniem wpływu procesów naturalnych, zmian stanu posiadania oraz ewentualnych różnic w metodach inwentaryzacji i klasyfikacji danych.

Założenia monitoringu i zastosowana analiza

W rozdziale 4.4 poprzedniej prognozy wg stanu na dzień 1.01.2017 roku przewidziano dwa uzupełniające się sposoby monitorowania skutków planu.

1. Pierwszy obejmował kontrole wewnętrzne DGLP oraz RDLP tj: okresowe, przewidziane nie rzadziej niż raz na dziesięć lat, oraz kontrole bieżące, problemowe i sprawdzające. Miały one wykorzystywać dane SILP, ocenę czynności gospodarczych w obrębie form ochrony przyrody, sprawdzenie zgodności z decyzjami RDOŚ oraz lustracje terenowe.
   a. Kontrola okresowa zrealizowana została przez Dyrekcję Generalną Lasów Państwowych w roku 2025 i podsumowana w roku 2026. Dodatkowo w analizowanym okresie DGLP przeprowadziło 2 kontrole problemowe.
   b. Kontrole bieżące, problemowe i sprawdzające realizowane były przede wszystkim przez wydziały merytoryczne Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku (m.in. wydziały: hodowli lasu, ochrony lasu , zarządzania zasobami leśnymi). Kontrole obejmowały m.in.: coroczną weryfikację realizacji zatwierdzonych przez Ministra Środowiska zadań wynikających z PUL w stosunku do upływu czasu, zgodności realizacji prac z przepisami w zakresie ochrony przyrody itp.
   c. Kontrole problemowe i sprawdzające zrealizowane przez wydział kontroli i audytu wewnętrznego RDLP w Gdańsku w latach 2017-26 – ilość 24

2. Natomiast podstawę przedstawianej oceny stanowi drugi z wymienionych elementów, czyli porównanie danych charakteryzujących stan lasów i środowiska przyrodniczego na początku i na końcu okresu obowiązywania planu. Takie podejście odpowiada założeniom poprzedniej prognozy, w której kolejną rewizję PUL, przewidzianą na 2026 r., wraz z aktualizacją Programu ochrony przyrody wskazano jako główny element oceny zmian zachodzących w okresie realizacji planu. W analizie uwzględniono powierzchnię leśną zalesioną, wiek i zasobność drzewostanów, ich bogactwo gatunkowe, zgodność składu gatunkowego z siedliskiem, formy aktualnego stanu siedliska, stopnie borowacenia oraz zasoby martwego drewna.

Analizę przeprowadzono na podstawie zestawień zbiorczych, porównując wartości bezwzględne i udziały procentowe poszczególnych wskaźników oraz określając kierunek i wielkość ich zmian. Dla każdego zestawienia zachowano zakres danych i powierzchnię odniesienia przyjęte w materiale źródłowym. Jest to zatem ocena zmian

widocznych w danych zbiorczych, a nie szczegółowa analiza tych samych wydzieleń w niezmiennych granicach. Przy interpretacji wyników uwzględniono różnice w powierzchniach objętych zestawieniami oraz sposobie klasyfikowania danych, ograniczające możliwość ich bezpośredniego porównania.

- Porównanie danych charakteryzujących stan lasów i środowiska przyrodniczego na początku i na końcu okresu obowiązywania Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Elbląg na lata 2017–2026 przedstawia się następująco:.
  - Powierzchnia nadleśnictwa na początku okresu wynosiła 18803,0602 ha, natomiast zgodnie z danymi na koniec okresu osiągnęła 19 371,7548 ha, co oznacza wzrost o 568,6946 ha.

    Przyczynami zmian były głównie:
    - zakupy gruntów od osób prywatnych
    - przejęcia gruntów od KOWR-u
    - wyroki sądowe,
    - sprzedaże nieruchomości,
    - zamiana,
    - aktualizacja danych ewidencyjnych.

    Powierzchnia leśna zalesiona na początku okresu wynosiła 17 105,41 ha, natomiast zgodnie z danymi na koniec okresu osiągnęła 17 319,20 ha, co oznacza wzrost o 213,79 ha
  - Średni wiek drzewostanów wzrósł z 79 do 81 lat.
  - Według stanu na koniec okresu drzewostany VI i starszych klas wieku zajmują 3 560,32 ha, czyli 20,56% powierzchni leśnej zalesionej, stan wyjściowy na rok 2017 przedstawiał się następująco: drzewostany VI i starszych klas wieku 3085,21 ha, czyli 18,03% powierzchni leśnej zalesionej. Wzrosła również ilość drzewostanów KO i KDO z 2335,41 ha w roku 2017 do 2467,64 ha w roku 2026.
  - W zakresie bogactwa gatunkowego odnotowano przesunięcie w kierunku bardziej zróżnicowanych składów drzewostanów. Udział drzewostanów jednogatunkowych zmniejszył się z 22,5% na początku okresu do 20,58% na jego końcu, natomiast udział drzewostanów cztero- i więcej gatunkowych wzrósł z 31,2% do 33,52%.

- Powierzchnia drzewostanów z mocnym borowaceniem zmniejszyła się z 695,46 ha do 321,45 ha, a ich udział z 4,1% do 1,86%.
- Wyraźną różnicę pomiędzy początkiem a końcem okresu wykazano w zasobach martwego drewna. Łączna miąższość wzrosła w zestawieniach ze 144 818,60 m³ do 245 926,00 m³, natomiast przeciętna miąższość na hektar z 9,33 do 14,69 m³/ha, czyli o 5,36 m³/ha. Zwiększenie łącznego zasobu wiązało się przede wszystkim z wyższą miąższością drewna leżącego i fragmentów drzew martwych, która wzrosła z 4,87 do 10,62 m³/ha. W przypadku martwych drzew stojących i złomów odnotowano natomiast zmniejszenie wartości z 4,47 do 4,08 m³/ha. Dane końcowe wskazują zatem na większy wykazany zasób martwego drewna, przy jednoczesnej zmianie jego struktury.

➢ Ocena stabilności lasów

Zarówno na początku, jak i na końcu okresu stan zdrowotny i sanitarny lasów oceniono jako dobry. Zgodnie z danymi na koniec okresu wśród zarejestrowanych uszkodzeń zdecydowanie przeważał pierwszy, najniższy stopień — 5 931,39 ha; drugi stopień obejmował 939,37 ha, a trzeci 14,32 ha. Bez uszkodzeń wykazano 10 427,66 ha. Pierwszy stopień stanowił 86,15% sumy powierzchni zapisów o uszkodzeniach, a trzeci 0,21%. Przewaga najniższego stopnia jest korzystnym elementem oceny stanu końcowego.

Porównanie danych początkowych i końcowych wskazuje jednocześnie na większy wykazany zasięg uszkodzeń. Powierzchnia z uszkodzeniami od grzybów zwiększyła się z 225,35 do 3 400,86 ha, od zwierzyny z 632,73 do 1 878,84 ha, a od owadów z 84,83 do 182,55 ha. Na koniec okresu w pierwszym stopniu wykazano 3 184,33 ha uszkodzeń od grzybów i 1 654,55 ha od zwierzyny. Nie wykazano uszkodzeń trzeciego stopnia od grzybów ani owadów, natomiast od zwierzyny zajmowały one 9,67 ha, wobec 19,03 ha na początku okresu. Rozleglejsze występowanie uszkodzeń nie jest zatem równoznaczne z jednakowym nasileniem szkód.

Wśród czynników abiotycznych powierzchnia zapisów o uszkodzeniach klimatycznych zwiększyła się ze 102,45 do 568,22 ha, a związanych z zakłóceniami stosunków wodnych z 43,28 do 564,79 ha. Na koniec okresu uszkodzenia klimatyczne przeważały w pierwszym stopniu — 532,56 ha. W przypadku zaburzeń wodnych największą powierzchnię, 331,04 ha, zajmował drugi stopień. Uzasadnia to szczególną

uwagę wobec warunków wodnych. Uszkodzenia od pożarów wykazano na 4,63 ha, wyłącznie w pierwszym stopniu.

Zagrożenia są zróżnicowane przestrzennie. Na Mierzei Wiślanej istotne znaczenie mają niedobory wody i silne wiatry, a na siedliskach zależnych od wód — przesuszenie lub długotrwałe podtopienie. Choroby systemów korzeniowych wymagają uwzględnienia współdziałania patogenów, stresu wodnego i wiatru. Szkody od zwierzyny należy odnosić przede wszystkim do zachowania i rozwoju młodego pokolenia lasu.

Korzystnym uwarunkowaniem dla kształtowania odporności jest większe zróżnicowanie gatunkowe co przedstawiono powyżej.

Podsumowując, dobry stan zdrowotny i sanitarny na koniec okresu, przewaga uszkodzeń pierwszego stopnia oraz większe zróżnicowanie gatunkowe stanowią pozytywne elementy oceny ogólnej kondycji lasów. Większy wykazany zasięg uszkodzeń uzasadnia jednak dalszy monitoring i ochronę stosunków wodnych oraz wpływu zmian klimatu na drzewostany nadleśnictwa.

- Monitoring skutków realizacji planu na obszarach chronionych, w tym na obszarach Natura 2000

W odniesieniu do obszarów chronionych istotnym elementem monitoringu skutków realizacji planu było wykorzystanie kolejnej inwentaryzacji urządzeniowej oraz aktualizacji danych przyrodniczych do oceny zmian zachodzących w okresie gospodarczym. Zrealizowano w ten sposób założenie poprzedniej prognozy dotyczące wykorzystania kolejnej rewizji PUL jako podstawy porównania stanu lasów i aktualizacji informacji o przedmiotach ochrony. Dane na koniec okresu stanowią również podstawę określenia potrzeb ochronnych na następne dziesięciolecie.

Zgodnie z danymi na koniec okresu, siedliska przyrodnicze występujące na gruntach Nadleśnictwa Elbląg, w szczególności żyzne i kwaśne buczyny, grądy, lasy wydmowe oraz łęgi, zostały zachowane co najmniej w stanie niepogorszonym w stosunku do stanu na początku okresu obowiązywania planu. Dotyczy to siedlisk położonych w granicach obszarów Natura 2000: Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana, Ostoja Drużno oraz Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej. Informacje o ich rozmieszczeniu powiązano z danymi urządzeniowymi, co umożliwia przypisanie wymagań ochronnych do konkretnych fragmentów lasu oraz uwzględnienie ich przy określaniu zakresu i sposobu prowadzenia gospodarki leśnej w kolejnym okresie.

Pozytywnym wynikiem porównania danych początkowych i końcowych są opisane powyżej wskaźniki:

- ✓ zwiększenie udziału drzewostanów wielogatunkowych;
- ✓ zwiększony zasób martwego drewna;
- ✓ zwiększona ilość drzewostanów starszych klas wieku oraz KO, KDO.

Wyniki te opisują zasoby całego nadleśnictwa i stanowią istotne tło przyrodnicze dla oceny obszarów chronionych.

W odniesieniu do rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pozostałych obszarów chronionych zasadniczym punktem odniesienia pozostają cele ochrony poszczególnych obiektów. Dla obszarów Natura 2000 szczególne znaczenie mają zachowanie siedlisk przyrodniczych, miejsc rozrodu, żerowania i odpoczynku zwierząt oraz utrzymanie warunków wodnych i struktur lasu istotnych dla przedmiotów ochrony. Dlatego korzystne zmiany wskaźników zbiorczych należy rozpatrywać łącznie z informacjami o stanie konkretnych siedlisk i stanowisk oraz skuteczności działań ochronnych. Takie podejście pozwala wykorzystać wyniki monitoringu zarówno do podsumowania kończącego się okresu, jak i do ukierunkowania dalszej ochrony wartości przyrodniczych nadleśnictwa.

W zakresie objętym monitoringiem nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania realizacji planu na cele ochrony obszarów chronionych, w tym na przedmioty ochrony i integralność obszarów Natura 2000. Wyniki monitoringu uzasadniają kontynuowanie rozwiązań ochronnych, których skuteczność potwierdzono w kończącym się okresie gospodarczym.

Marcin Naderza

Elektronicznie podpisany przez Marcin Naderza
Data: 2026.10.14 08:05:18 +02'00'

Załączniki

1. Prezentacja PowerPoint wg stanu na dzień 14.10.2026 roku.